

forfjellige Medlemmer af Familien vilde gjøre Dpoffrelser, forat et af Medlemmerne kunde blive i Besiddelse af Gaarden. Jeg troer imidlertid, at det lettere kan skee, at en Arvefæstegaard kunde gaae over til at blive en simpel Fæstegaard, end at det derimod vilde kunne skee med Hensyn til en Selveiergaard, og det er heller ikke aldeles rigtigt, at Selveiergaarde vanskeligere skulde kunne vedligeholdes i Familien end Arvefæstegaarde. Det er ikke sjældent Tilfældet, at Familiens forfjellige Medlemmer gjøre Dpoffrelser for at Gælden kan komme i Besiddelse af Gaarden, det skeer toto die, efter det Kjendskab, jeg har til Forholdene, og det er et ikke saa ganske ringe. Det er ikke saa sjældent, at en Fader i levende Live sælger Gaarden til en af sine Børn, enten Søn eller Svigerføn, imod en vis billig Kjøbesum, og sædvanligt en meget billig, i hvilket Tilfælde da Faderen som oftest gaaer paa Aftagt hos Sønnen. Nu kunde det altsaa maaskee siges, at den øvrige Deel af Familien derved skeer Uret? Nei, slet ikke. Thi den øvrige Deel af Familien har dog paa det Sted, hvor de ere fødte og opdragne, deres Tilhold, og dette Tilhold veed Familien med Grund at vurdere meget høit. Saaledes skeer det ved frivillig Dverenskomst, at netop Selveiergaarde søges bevarede og i Virkeligheden bevares af Familien. Men foruden at dette saaledes skeer, saa er der heller Intet til Hindrer for, at Lovgivningen kan tage Forholdsregler, hvorved den kan bevirke, hvis den anseer det for godt, at Selveiergaardene kunne blive i Familiens Besiddelse. Den ærede 3die Landstingsmand for 8de Valgkreds (Voigt) har med megen Grund fremhævet endeel Lovbestemmelser, som netop vise, at Lovgivningen har virket i den Retning, og jeg troer, Lovgivningen har virket med Held i denne Retning; men der er Intet i Veien for, at Lovgivningen kan gaae end videre. Deri er jeg altsaa aldeles enig med den ærede Landstingsmand; men naturligviis er jeg aldeles uenig med ham i det Resultat, han deraf har udledet. Det er fremdeles anført, at det skulde være lettere at faae Capitaler tillaaens efter Arvefæstefæstegiften end efter en Prioritet. Jeg maa efter det Kjendskab, jeg har, benægte, at det i

Virkeligheden er Tilfældet; man frygter for Arvefæstefæstegiften, vel at mærke, naar den er høj, — ja, er den en Ubeiydelighed, saa er Sagen en ganske anden —, men den Omstændighed, at der skal svares Arvefæstefæstegift, at det ikke er en fuldkommen fuldstændig Eiendom, gjør, at Concurrencen om en saadan Arvefæstegaard er mindre end om rene Selveiergaarde. Den samme Betragtning gjør sig gjældende i en ganske anden Retning, navnlig med Hensyn til Aftægtscontracter. Det er ofte Tilfældet, at det er næsten umuligt at faae Capitaler tillaaens, naar der hviler Aftagt paa en Gaard, fordi det medfører en Gælden, at have Aftægtsafgift at svare, og den vurderes undertiden meget høiere end den er, især naar man tager Hensyn til Bedkommendes Alder.

Den anden ærede Landstingsmand for første Valgkreds (Treschow) har citeret nogle af mig brugte Udtryk, og det er muligt at jeg har sagt dem saaledes, som de ere indførte Tidenden; imidlertid maa jeg erkjende, at de maaskee ere mindre heldigt valgte, idet de kunne give Anledning til Misforstaaelser, saaat man kunde tillægge mig en Tanke, som jeg ikke har havt; men da jeg har gjort mig til Regel, aldrig at corrigere mine Foredrag, saa følger deraf, at en eller anden mindre heldig udtrykt Sætning kan komme ind i Foredraget. Min Tanke var den, at det i alle Tilfælde er bedre, at der paa en saadan Gaard, hvorom der her er Tale, altid kommer til at bo en Selveierfamilie, end at den kommer til at tilhøre Herlighedsseieren, falder tilbage til ham, og derved igjen sandsynligviis bliver en Fæstegaard. Derimod har jeg ikke meent, at det skulde være ligegyldigt, hvem der besad en Gaard, enten den ene eller den anden; min Tanke var kun den, at det dog i ethvert Tilfælde er bedre, at Gaarden, hvis den skal gaae ud af Familiens Eie, gaaer over til en anden Selveierfamilie, end om den gik over til en Fæstefamilie, hvilket lettelligen vilde kunne skee, naar den maatte sælges paa Grund af at Arvefæstefæstegiften ikke kunde svares, og Herlighedsseieren derfor tog den i Besiddelse. Herlighedsseieren vil nemlig altid lettere kunne overtage en saadan Gaard til Brug, til even-